

Táncold körbe Magyarországot online! - SZÉK

2020/05/11

A sorozat utolsó, május 22-étől látható részében a széki *sűrű és ritka tempó, magyar*, valamint a *lassú, csárdás, porka, hétlépés* tánclépéseit tanulhatják meg.

Nyolc tájegység jellegzetes táncait tanulhatja meg otthonában az Országos Széchényi Könyvtár segítségével. A táncok tanítását a legkiválóbb gyermekegyüttesek tagjai, a Szarvasi Gyermekek Szólótánc fesztivál díjazottjai mutatják be.

A táncokat a MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánckutató Archívuma filmjeivel illusztráljuk, amelyeket az Országos Széchényi Könyvtár [YouTube-csatornáján](#) [1] tesszük közzé 2020. március 27-től kezdődően.

[#táncold körbe Magyarországot online](#) [2]

A sorozat **utolsó, május 22-étől látható részében** a széki *sűrű és ritka tempó, magyar*, valamint a *lassú, csárdás, porka, hétlépés* táncleírásait tanulhatják meg.

SZÉK

Sűrű és ritka tempó, magyar (29 perc), Lassú, csárdás, porka, hétlépés (27 perc)

Szék (Felszeg, Csipkeszeg, Forrószeg) az erdélyi mezőség központjában, Kolozsvártól északra, csodálatos dombos vidéken fekszik. A ma 2500 lelkes község a középkorban még sóbányáiról híres, szabad királyi város volt.

A széki népviselet jellegzetes, a vért és a gyászt idéző, fekete-piros színe tragikus eseményre emlékeztet. 1717. augusztus 24-én, Szent Bertalan napján tatár seregek törtek Székre. Az alig száz túlélő fogadalmat tett, hogy ezen a napon háromszori istentisztelettel és böjttel emlékezzenek az áldozatokra. A nők derékig érő, csak a kézelőn, feketével hímezett inget hordanak. A hosszú, ráncolt szoknya színe piros és fekete, alatta három-négy alsószoknyát, pendelyt hordanak. A fekete lajbi vállát piros szalagból készített csokorral díszítik, csizmájukat a saroknál tulipános mintával varrják ki. A viselet elengedhetetlen darabja a fekete, apró virágokkal hímezett, gondosan megkötött kendő is. A férfiak öltözetének jellegzetes darabja a kék posztóból készített mellény. A sárgarézből készült gombok a valaha a környéken élő szászok hatását mutatják. A bő ujjú fehér ingnek csak az elejét tűrik be a nadrágba, a hátulját kiengedik. A fekete posztókalapot már csak az idősebbek hordják, sokkal elterjedtebb a jellegzetes, hetyke szalmakalap.

A széki zenekar, a „banda” háromtagú. Hegedű, brácsa, ahogy a székiek mondják kontra, és a bőgő. A kontrán csak három húr van, amit egyszerre szólaltat meg a zenész, így erőteljes, ritmusos kíséretet szolgáltat a dallamhoz. A bőgő helyett gyakran használtak kisbőgőt vagy csellót. A vonót saját maguk faragták. Rövidebbek és vastagabbak voltak, mint a klasszikus zenében, ezért erőteljesebben, hangosabban és ritmusosabban tudtak muzsikálni. A széki banda lelke a prímás volt. A jó hegedűsök rengeteg dallamot ismertek, a tudomány apáról fiúra szállt. Az ifjú zenész először bőgőn, majd kontrán játszott és apja zenekarában leste el a fortélyokat. Mire önálló zenekara lett 200 dallamot is tudhatott. A leghíresebb széki prímások emlékét sokáig megőrizte a falu. Ferenci Márton, „Zsuki”, Ádám István „Icsán”, vagy Ilka Gyuri zenéjére generációk táncoltak a széki táncházakban.

A gazdagság és az elzártság együttesen eredményezte, Szék egyedülálló kultúráját. A kutatók még az 1970-es években is érintetlen népviseletet, népzene és táncokat találtak itt, nem véletlen, hogy az akkor kibontakozó táncház mozgalom legkedveltebb táncrendjévé vált. Széken a nyolcvanas évek végéig minden héten és minden falurészen külön táncházat rendeztek. A fiatalság szívesen ment a táncba, hiszen ez volt az egyedüli alkalom a találkozásra, párkeresésre. Tímár Sándor, koreográfus visszaemlékezéseiben meséli, hogy ilyenkor a vendégeket pálinkával fogadták, de ez egyben próbatétel is volt. Figyelték, ki iszik meg egyet, és ki az, aki folyton visszatér a kínáló tálcához, ez utóbbit, ha berúgott, hetekre eltiltották a táncmulatságoktól.

Sűrű és ritka tempó, magyar (négyes)

A székiek „párnak” nevezik a táncrendjüket, ami arra utal, hogy a szünet nélkül egymást követő táncokat ugyanazzal a legénnyel, leánnyal végig kell táncolni, közben partnert váltani nagy illetlenség.

A széki pár régebben legényessel, a sűrű és ritka tempóval kezdődött. Ezt követte a négyes, vagy, ahogy ők mondják, a magyar.

A legényest a székiek az utóbbi évtizedekben, a táncszünetekben, a zenét külön megrendelve járják. Körbesétálva kezdődik a gyors ritmusú, virtuóz sűrű tempó. A rövid séta után a legények együtt váltogatják a pihenő és csapásoló motívumokat, a zenéhez igazodva, négyes soros szakaszokba, pontokba fűzik a figurákat. A pergő ritmusú táncot a lassabb ritka tempó követi, amelyben a lábcavaró motívumokat lelassítva, a csapásoló figurákat felgyorsítva táncolják.

A magyar, vagy négyes különlegessége, hogy két pár kis köröket – négyeseket – alkotva táncol együtt. A körök váltakozó irányba sebesen forognak. Három forgás, vagy, ahogy ott mondják

“fordítás” után pihenő következik, amelyben a táncosok eleresztik egymást, és körbesétálnak. A séta közben a lányok zsebkendőket kezükkel összefognak, a legények pedig ujjakkal pattogatnak, gyakran a ritka tempó lábfacsaró és csizmaverő figuráit táncolják. A négyest énekes dallamokkal, “jaj nótákkal” kísérik. Ez a tánc régen 15-20 percig is eltartott, így mindenki elénekelhette a maga nótáját.

Lassú, csárdás, porka, hétlépés

A széki táncrendben a négyest rendszerint a lassú és a gyorsan forgó csárdás követte, majd az hatvanas évektől két új táncsal, a porkával és a hétlépéssel bővült. A lassúban a párok szétválnak. A legények lassan körbe sétálva énekelnek, majd ismét táncba hívják párjukat. A lassú, aszimmetrikus zenére körben állva, szorosan összeölelkezve hosszan táncolnak, énekelnek, és bár egyszerűnek tűnik, nehéz szépen táncolni.

A lassút a legközkedveltebb tánc, a csárdás követi. A körforma felbomlik, és a vidám, pattogó ritmusú zenére a párok sebes forgásba kezdenek. A csárdást sokáig, néha egy órán keresztül is húzzák. A párok néhány irányváltás után leállnak, félrehúzódnak, összeölelkezve a zene ritmusára billegve pihennek.

A porkát és a hétlépést körbe táncolva egymáshoz igazodva járják a párok. Ezek a táncok nem túl bonyolult szerkezetűek, de a gyorsuló ritmusú zene miatt nem könnyű eltáncolni őket.

Közreműködött: Kimberger Attila, Konczos Kata, Máté Simon, Nagy István, Sándor István, Szabó Zsuzsi Enikő, Szabó Kincső Ildikó, Székely Zsuzsa Danhauser Lilla (brácsa) Nyitrai Tamás (hegedű) Danhauser Máté (bőgő)

Felkészítő tanár: Székelyné Filep Sári, Filep Sándor, Németh Ildikó, Szabó Szilárd

2020/05/15 - 07:07

Source URL: <https://oszk.hu/en/node/4819>

Links:

[1] https://www.youtube.com/playlist?list=PLF4eL1Wc_L93Tea6wJbkYZm91goRMvEy5

[2] <http://www.oszk.hu/hirek/tancold-korbe-magyarorszagot-online>

[3] <https://oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek>